SOSYAL BİLGİLER

6. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

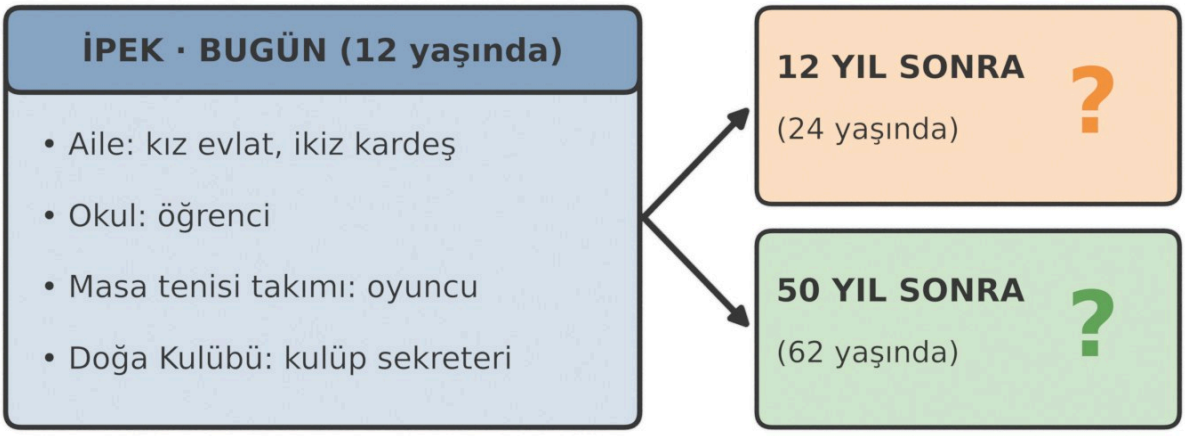
1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 2 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

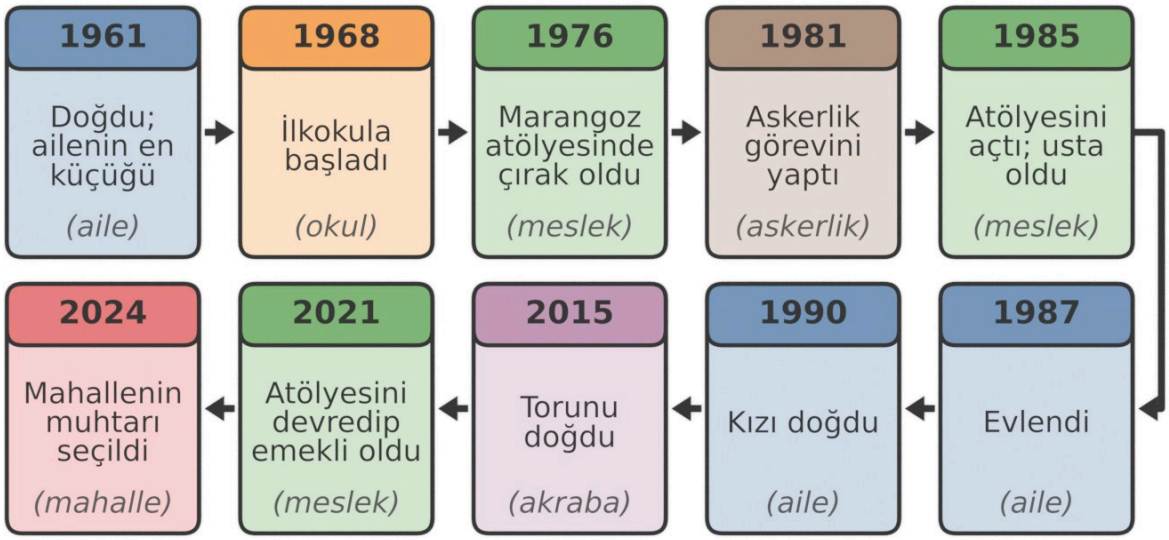
1. İpek, 12 yaşında bir 6. sınıf öğrencisidir. Hayvanları çok sevdiği için ileride veteriner hekim olmak istemektedir. Okulda düzenlenen "Zaman Kapsülü" etkinliğinde öğrenciler bugünkü gruplarını ve rollerini bir karta yazmış; kartlar 12 yıl sonra açılmak üzere bir kutuya konmuştur. İpek'in kartı aşağıda verilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

1.1. İpek'in ilgi alanını ve hedefini dikkate alarak 12 yıl sonra dâhil olabileceği iki grubu ve bu gruplardaki rollerini tahmin ediniz. (4 puan)

1.2. İpek'in karttaki rollerinden 50 yıl sonra da süreceğini düşündüğünüz bir rolü ve o zamana kadar değişeceğini düşündüğünüz bir rolü gerekçeleriyle yazınız. (6 puan)

2. Okul gazetesinin "Mahallemizin Hafızası" köşesi için 6. sınıf öğrencileri, mahallenin muhtarı Sabri Bey ile söyleşi yapmıştır. Öğrenciler, Sabri Bey'in hayatındaki önemli olayları aşağıdaki tarih şeridinde göstermiştir. Şerit üst sırada soldan sağa başlar, alt sırada sağdan sola devam eder. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

2.1. Tarih şeridine göre Sabri Bey'in 1990'da sahip olduğu ve bugün de sürdürdüğü bir rolünü yazınız. Yine tarih şeridinden Sabri Bey'in artık içinde yer almadığı bir grubu bulunuz ve bu gruptan neden ayrıldığını belirtiniz. (4 puan)

2.2. Sabri Bey'in 1981'deki asker rolü ile 1985'teki usta rolünü aşağıdaki tabloda karşılaştırınız. (6 puan)

Rol	Grubu	Bir sorumluluğu	Bir hakkı
Asker (1981)	.....	.....	.....
Usta (1985)	.....	.....	.....

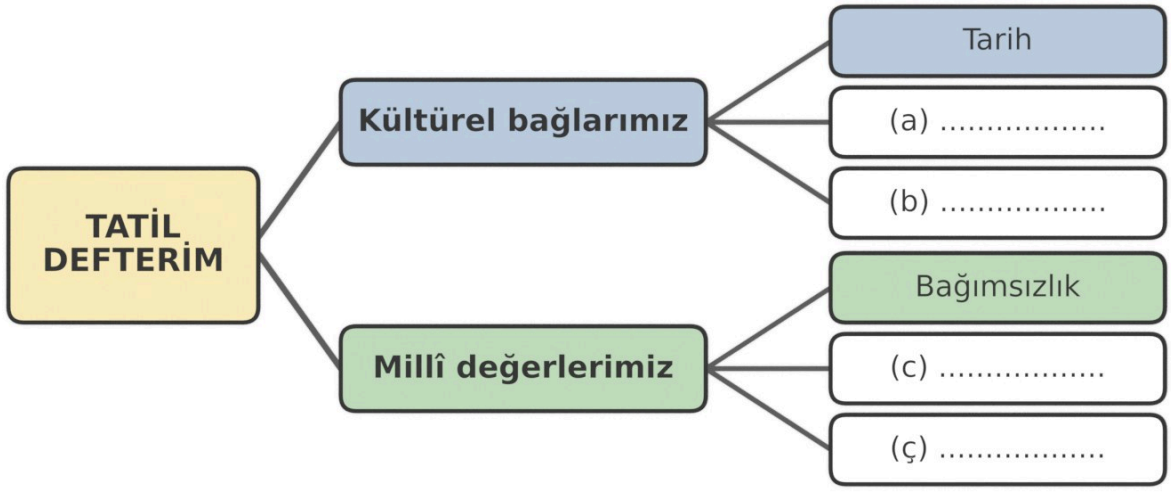
2.3. Tarih şeridinden birer örnek vererek Sabri Bey'in rollerinin değişmesine yol açan iki etkeni açıklayınız. Sabri Bey'in hayatından yola çıkarak gruplar ve roller hakkında bir genelleme yapınız. (5 puan)

3. Aşağıda Zehra'nın yaz tatili defterinden iki bölüm verilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Köy düğünü: Kuzenimin düğünü için babaannemin köyüne gittik. Düğünden önce köyün kadınları birlikte yufka açtı, erkekler düğün çadırını kurdu. Düğün akşamı davul zurna eşliğinde gençler ve yaşlılar hep birlikte halay çekti.

Kocatepe: Köyden dönerken Afyonkarahisar'daki Kocatepe'ye uğradık. Babam, Büyük Taarruz'un 26 Ağustos 1922'de buradan yönetildiğini anlattı. Anıtın önünde şehitlerimiz için dua ettik.

Zehra, defterinden yararlanarak aşağıdaki kavram haritasını hazırlamaktadır.

3.1. Defterdeki olaylardan yararlanarak kavram haritasında boş bırakılan (a), (b), (c) ve (ç) kutularını tamamlayınız. (4 puan)

3.2. Defterde anlatılan olaylardan ikisini seçiniz ve her birinin toplumsal birliğe katkısını açıklayınız. (6 puan)

3.3. Düğün hazırlıklarında köylülerin el birliğiyle çalışma geleneği zamanla unutulursa bunun toplumsal birliği nasıl etkileyeceğini yorumlayınız. (5 puan)

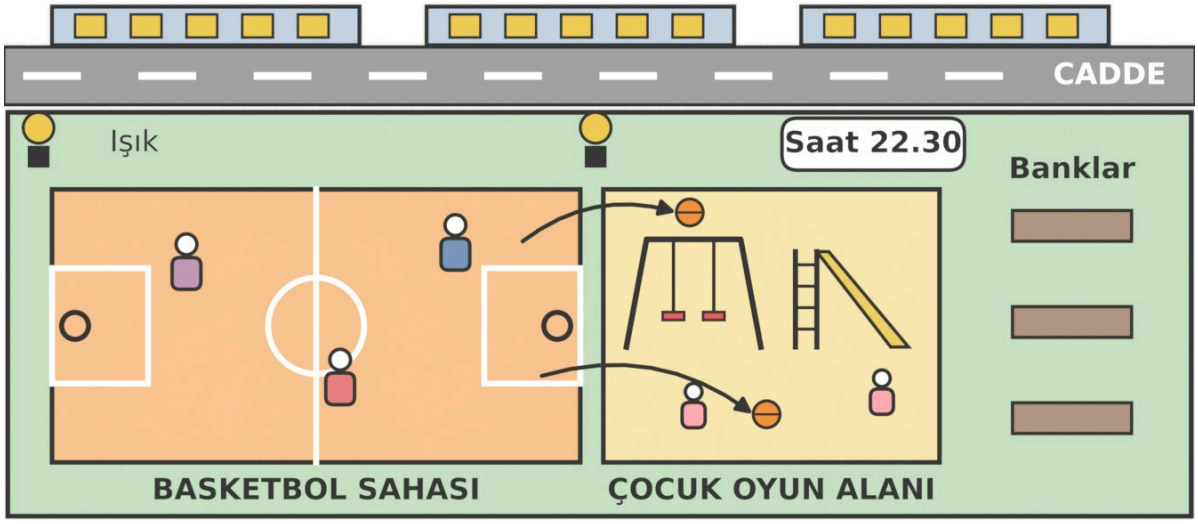
4. Temmuz ve ağustos 2021'de Antalya'nın Manavgat ilçesi başta olmak üzere ülkemizin pek çok yerinde büyük orman yangınları çıkmıştır. Yangınlarla mücadele sırasında yaşanan bazı olaylar aşağıdaki bilgi kartlarında verilmiştir. (Bilgiler 2021 yılındaki haberlerden derlenmiştir.)

4.1. Kartlardaki davranışlar hangi millî değerlerimizi yansıtmaktadır? İki millî değer yazınız. (4 puan)

4.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin, orman yangını gibi felaketlerde toplumsal birliği nasıl etkilediğini kartlardan bir örnek vererek yorumlayınız. (6 puan)

5. Görselde, son aylarda tartışmalara yol açan bir mahalle parkının akşam saat 22.30'daki durumu gösterilmiştir. Muhtarlığın düzenlediği toplantıda şu görüşler dile getirilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

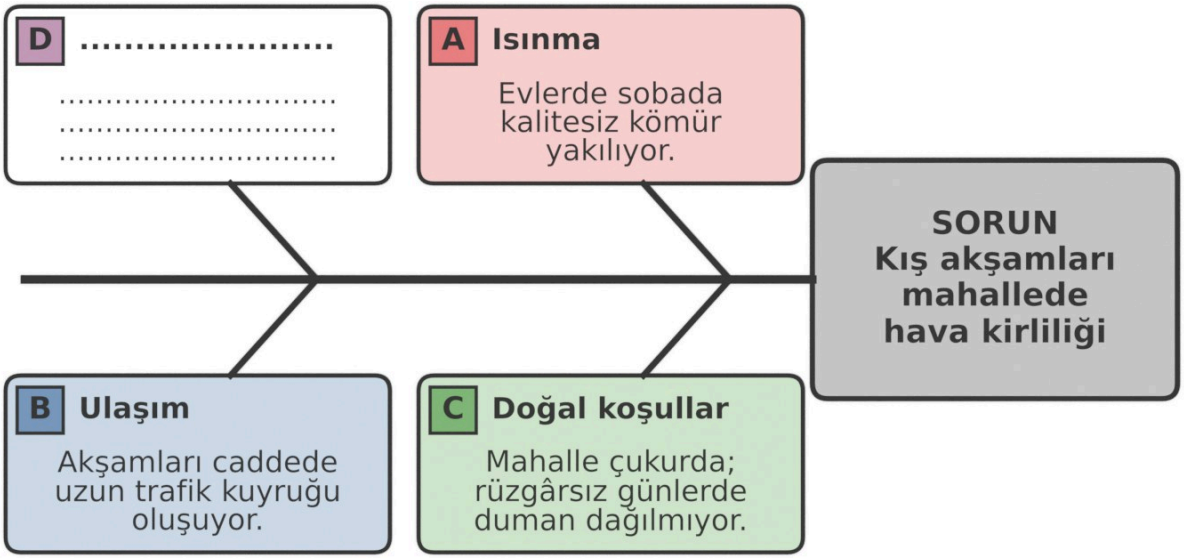
Kişi	Görüşü
Komşu Nuri Bey	"Evim parkın karşısında; gece yarısına kadar bağırışlardan uyuyamıyorum."
Lise öğrencisi Berkay	"Mahallede başka saha yok; ödevlerden sonra ancak akşam oynayabiliyoruz."
Gül Hanım	"Kızım üç yaşında; sahadan kaçan toplar oyun alanındaki çocuklara çarpıyor."
Park görevlisi Sinan Bey	"Sahanın çevresinde tel örgü yok; ışıklar da gece boyunca yanıyor."

5.1. Komşu Nuri Bey ile Berkay'ın soruna bakışlarında ortak olan bir noktayı ve onları birbirinden ayıran bir noktayı yazınız. (4 puan)

5.2. Sorunun çözümü için en az iki kişinin görüşünü dikkate alan iki çözüm önerisi geliştiriniz. Her önerinin kimlerin görüşüne dayandığını belirtiniz. (6 puan)

5.3. Berkay'ın önerilerinizden birine "Bu öneri biz gençlerin spor yapma imkânını azaltır." diyerek itiraz ettiğini düşününüz. Berkay'ın kaygısını da gözeterek önerinizi nasıl düzenleyeceğinizi ve savunacağınızı yazınız. (5 puan)

6. Ömer'in yaşadığı mahallede kış akşamları hava dumanlı olmakta, sokaklara is kokusu yayılmakta ve öksürük şikâyetleri artmaktadır. Mahalle muhtarlığında yapılan toplantıda öğrenciler sorunun nedenlerini aşağıdaki balık kılçığı diyagramında göstermiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Toplantıda sorunun çözümü için şu öneriler sunulmuştur:

Kişi	Öneri
Muhtar	"Kalitesiz kömür satan yerler sık sık denetlenmeli."
Belediye görevlisi	"Mahalleye yeni otobüs seferleri konmalı; insanlar özel araç yerine otobüsü kullanmalı."
Öğrenci Ömer	"Okulda ve muhtarlıkta, sobanın doğru yakılması hakkında bilgilendirme toplantıları yapılmalı."

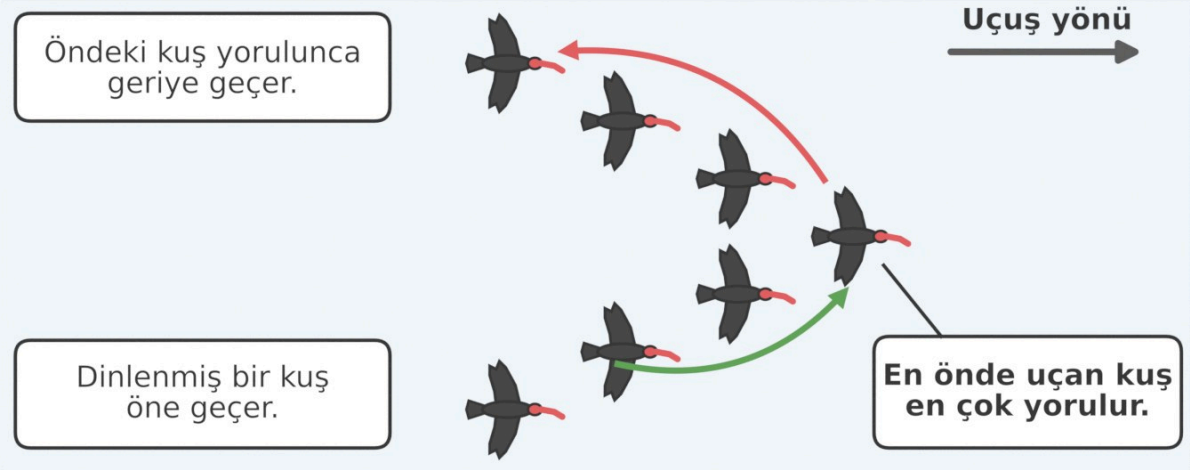
6.1. Diyagramdaki D bölümüne, hava kirliliğine yol açabilecek başka bir nedeni uygun bir başlıkla birlikte yazınız. (3 puan)

6.2. Toplantıda sunulan önerilerden ikisini seçiniz. Seçtiğiniz her öneriyi uygulanabilirlik (kolay ve hızlı hayata geçirilebilme) ve kalıcılık (sorunu uzun süre çözme) ölçütlerine göre değerlendiriniz. (6 puan)

6.3. Toplantıda öğrenciler adına söz aldığınızı düşününüz. En az iki görüşü birleştiren bir çözüm önerisi geliştiriniz ve bu öneriyi savunan kısa bir konuşma metni yazınız. (6 puan)

7. Kelaynaklar uzun göç yolculuklarında V biçiminde uçar. En öndeki kuş havayı yardığı için en çok yorulan kuştur; arkadakiler ise öndekilerin kanat çırpışıyla oluşan hava akımı sayesinde daha az güç harcar. Bilim insanları, kelaynakların öndeki yorucu yeri sırayla üstlendiğini gözlemlemiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Bilgi: Nesli tehlike altındaki kelaynaklar ülkemizde Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde koruma altındadır.

7.1. Uzun göç yolculuğu kelaynaklar için nasıl bir sorun oluşturmaktadır? Kelaynakların bu soruna karşı geliştirdiği davranışı açıklayınız. (4 puan)

7.2. Apartmanınızda "Merdivenlerin ve bahçenin temizliğini hep aynı iki aile yapıyor; bu aileler yoruldukça ortak alanlar kirli kalıyor." sorunu konuşulmaktadır. Kelaynakların davranışından yola çıkarak bu soruna birlikte hareket etmeye dayalı bir çözüm önerisi yazınız. Bir komşunuzun "Ben kendi evimi temiz tutuyorum, ortak alanlar beni ilgilendirmez." görüşüne karşı önerinizi savununuz. (6 puan)

8. Hazar Denizi'ndeki bir sahadan çıkarılan doğal gaz, bir boru hattıyla ülkemizin sınırına getirilmekte, buradan da TANAP (Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı) ile ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşınmaktadır. Aşağıdaki haritada doğal gazın boru hatlarıyla izlediği yol ve ülkemizin kara sınırı komşuları gösterilmiştir. Komşulardan altısı 1-6 arasındaki numaralarla belirtilmiştir. (Harita sadeleştirilmiştir.)

8.1. Haritada 1-6 arasındaki numaralarla gösterilen komşu ülkelerin adlarını yazınız. (6 puan)

8.2. Haritadan yararlanarak ülkemizin komşularına göre konumunun ülkemize sağladığı bir üstünlüğü açıklayınız. (4 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
2	SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.7. Karşılaştırma
3	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
4	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
5	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
6	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
7	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
8	SB.6.2.1. Ülkemizin, kıtaların ve okyanusların konum özelliklerini algılayabilme	SBAB7. Mekânsal Düşünme (SBAB7.1. Konum Algılama), SBAB10. Harita (SBAB10.1. Harita Okuma)

PUANLAMA TABLOSU								
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**TOPLAM**
10	*15*	*15*	*10*	*15*	*15*	*10*	*10*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 2** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 6. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(4 puan)**: İpek'in yaşına (24) ve hedefine uygun olarak tahmin edilen her grup ve rol 2 puandır; iki grup için toplam 4 puan verilir. Grup doğru, rol eksikse 1 puan verilir. Örnekler: bir veteriner kliniği ya da hayvan hastanesi (veteriner hekim, çalışan); üniversite (veteriner fakültesi öğrencisi, yüksek lisans öğrencisi); hayvanları koruma derneği (gönüllü, üye); bir masa tenisi kulübü (sporcu, antrenör yardımcısı); kendi ailesi (eş).
- 1.2 **(6 puan)**: Sürecek rol: kardeş (ikiz kardeş) ya da kız evlat **(1 puan)**; gerekçe: bu rollerin akrabalık bağına dayandığı, doğuştan kazanıldığı ve hayat boyu sürdüğü **(2 puan)**. Değişecek rol: öğrenci, masa tenisi takımı oyuncusu ya da kulüp sekreteri **(1 puan)**; gerekçe: İpek büyüdükçe okulu bitireceği, meslek sahibi olup zamanla emekli olabileceği, ilgi alanlarının ve sorumluluklarının değişeceği için bu rollerin sona ereceği ya da yerini başka rollere bırakacağı **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap:

1.1. İpek 12 yıl sonra bir hayvan hastanesinde veteriner hekim olarak çalışabilir. Ayrıca bir hayvanları koruma derneğinde gönüllü olabilir.

1.2. İkiz kardeşlik rolü 50 yıl sonra da sürer; çünkü ikiz kardeşiyle aralarındaki akrabalık bağı hayat boyu devam eder. Masa tenisi takımındaki oyunculuk rolü ise değişir; çünkü İpek okulu bitirince okul takımından ayrılacak, yaşı ilerledikçe ilgi alanları ve sorumlulukları da değişecektir.

Yanlış cevap: İpek'in 24 yaşına uygun olmayan gruplar ve roller yazmak (ör. "ortaokul öğrencisi", "anneanne"); grup ile rolü karıştırmak (ör. rol olarak "klinik" yazmak); kardeşlik rolünün 50 yıl sonra sona ereceğini ya da öğrenciliğin hayat boyu aynen süreceğini söylemek ilgili bölümden puan almaz. Gerekçe yazılmadan verilen doğru rol yalnızca 1 puan alır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(4 puan)**: 1990'da sahip olduğu ve bugün de sürdürdüğü rol: baba, eş, kardeş ya da oğul (evlat) **(2 puan)**. 1990'dan sonra kazandığı roller (dede, muhtar) ya da 1990'da olup bugün sürmeyen roller (usta, atölye sahibi) bu bölümden puan almaz. Artık içinde yer almadığı grup ve ayrılma nedeni **(2 puan)**: okul (eğitimini tamamladığı için), askerî birlik (askerlik görevi bittiği için), marangozlar meslek grubu ya da atölye çalışanları (2021'de atölyesini devredip emekli olduğu için). Grup doğru yazılıp neden yazılmazsa ya da neden yanlışsa bu bölümden 1 puan verilir.
- 2.2 **(6 puan)**: Tablodaki her doğru hücre 1 puandır. Asker: grubu askerî birlik (ordu); sorumluluğu vatanı korumak, komutanlarının emirlerine ve askerî kurallara uymak, nöbet tutmak; hakkı izin kullanmak, barınma, beslenme ve sağlık ihtiyaçlarının devletçe karşılanması. Usta: grubu marangozlar (esnaf, meslek grubu) ya da kendi atölyesinin çalışanları; sorumluluğu işini zamanında ve özenle teslim etmek, çırak yetiştirmek, vergisini ödemek, müşterilerine dürüst davranmak; hakkı emeğinin karşılığını (kazanç) almak, iş yeriyle ilgili kararları vermek, esnaf odasına üye olmak.
- 2.3 **(5 puan)**: Tarih şeridinden örnekle açıklanan her etken 2 puandır; iki etken için toplam 4 puan verilir. Kabul edilen etkenler: yaşın ilerlemesi (zamanın geçmesi), eğitim alma (1968 ilkokul), meslek edinme ve meslekte ilerleme (1976 çırak, 1985 usta), askerlik görevi (1981), evlenme (1987), çocuk ve torun sahibi olma (1990, 2015), emeklilik (2021), mahalle halkının oylarıyla seçilme (2024 muhtarlık). Örnek verilmeden yalnızca etkenin adı yazılırsa her etken için 1 puan verilir. Genelleme: insanların dâhil olduğu grupların ve rollerin zaman içinde değiştiği; bazı rollerin sona erip yenilerinin eklendiği, aynı grupta bile rolün değişebildiği (çıraklıktan ustalığa), akrabalık rollerinin ise hayat boyu sürdüğü yargısı **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

2.1. Sabri Bey 1990'da kızı doğduğunda baba olmuştur ve bu rolü bugün de sürdürmektedir. 2021'de atölyesini devredip emekli olduğu için artık marangozlar meslek grubunda yer almamaktadır.

2.2.

Rol	Grubu	Bir sorumluluğu	Bir hakkı
Asker (1981)	Askerî birlik	Komutanlarının emirlerine uymak	İzin kullanmak
Usta (1985)	Marangozlar (meslek grubu)	İşini zamanında ve özenle teslim etmek	Emeğinin karşılığını almak

2.3. Meslekte ilerlemek etkili olmuştur: Sabri Bey 1976'da çırak olarak girdiği meslekte 1985'te kendi atölyesini açıp usta olmuştur. Emeklilik de etkili olmuştur: 2021'de emekli olunca meslek grubundan ayrılmış, 2024'te mahalle halkı tarafından muhtar seçilerek yeni bir rol üstlenmiştir. Buna göre insanların dâhil olduğu gruplar ve rolleri zaman içinde değişir; bazı roller sona ererken yeni roller eklenir.

Yanlış cevap: Bugün de içinde bulunduğu aile ya da mahalle grubunu "artık yer almadığı grup" olarak yazmak; hak ile sorumluluğu karıştırmak (ör. ustanın hakkı olarak "çırak yetiştirmek" yazmak); rollerin değişmesine tarih şeridiyle ilgisiz etkenler (ör. "hava durumu") yazmak; "Roller hiç değişmez." genellemesine varmak ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(4 puan)**: Her doğru kavram 1 puandır. (a) ve (b): tarih dışındaki kültürel bağlarımızdan ikisi: gelenek-görenek (düğün hazırlığında el birliği, düğün, halay), sanat (halk oyunları, davul zurna), din (şehitler için dua). (c) ve (ç): bağımsızlık dışındaki millî değerlerden ikisi: yardımlaşma (düğün hazırlığında el birliği), dayanışma, vatanseverlik (vatan sevgisi), saygı, sevgi, aile birliğine önem verme, millet sevgisi. Aynı kavram iki kutuya yazılırsa bir kez puan verilir. Yardımlaşma ile dayanışma ayrı kavram sayılır.
- 3.2 **(6 puan)**: Açıklanan her olay 3 puandır. Olayın doğru seçilmesi **(1 puan)** ve toplumsal birliğe katkısının açıklanması **(2 puan)**. Kabul edilen açıklamalar: Düğün hazırlığında el birliği yapılması yardımlaşmayı ve komşuluk bağlarını güçlendirir, düğün sahibi aile yalnız kalmaz. Gençlerin ve yaşlıların birlikte halay çekmesi kuşakları bir araya getirir, ortak sevinç birlik duygusunu artırır. Kocatepe'yi ziyaret edip şehitleri anmak ortak tarih bilincini ve vatanseverliği güçlendirir; bağımsızlığımızın birlikte kazanıldığını hatırlatır.
- 3.3 **(5 puan)**: Geleneğin unutulmasının insanlar arasındaki bağları zayıflatacağını belirtme **(2 puan)**; bunun sonucunu örnekle açıklama: düğün gibi büyük işler tek bir ailenin omzuna kalır, komşular birbirinden uzaklaşır, yardımlaşma ve güven azalır, insanlar zor zamanlarda yalnız kalır **(2 puan)**; geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasının toplumsal birlik için önemini vurgulama **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

3.1. (a) Gelenek-görenek, (b) Sanat, (c) Yardımlaşma, (ç) Vatanseverlik.

3.2. Düğünden önce köyün kadınları birlikte yufka açmış, erkekler çadırı birlikte kurmuştur. Bu el birliği köydeki insanların birbirine güvenini ve yardımlaşmasını artırır. Kocatepe'de şehitlerimiz için dua edilmiştir. Bu ziyaret Büyük Taarruz'u ve bağımsızlığımız için verilen mücadeleyi hatırlatarak vatanseverlik duygusunu güçlendirir.

3.3. El birliğiyle çalışma geleneği unutulursa düğün gibi büyük işler tek bir ailenin omzuna kalır. Komşular birbirinin sevincine ve zorluğuna ortak olmaz, aralarındaki bağlar zayıflar. Gelenek yeni kuşaklara aktarılmadığı için zamanla yardımlaşma ve birlik duygusu azalır.

Yanlış cevap: Boş kutulara kültürel bağ ya da değer yerine kişi, yer veya nesne adı yazmak (ör. "kuzen", "Kocatepe", "yufka"); (a) ve (b) kutularına haritada verilen "Tarih" kavramını, (c) ve (ç) kutularına "Bağımsızlık" kavramını yeniden yazmak; olayları yalnızca tekrar edip birliğe katkısını açıklamamak; geleneğin unutulmasının toplumsal birliği güçlendireceğini söylemek ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(4 puan)**: Her doğru millî değer 2 puandır. Kabul edilen değerler: yardımlaşma, dayanışma, duyarlılık, fedakârlık, vatanseverlik (vatan sevgisi), millet sevgisi, birlik ve beraberlik, sevgi, sorumluluk.
- 4.2 **(6 puan)**: Ortak kültürel bağlar ve millî değerler sayesinde insanların tanımadıkları kişileri de kardeş gibi gördüğünü ve zor zamanda farklı şehirlerden birlikte hareket ettiğini belirtme **(3 puan)**; bu yorumu kartlardaki bir örnekle destekleme (köylülerin traktörle su taşıyıp ekiplere yardım etmesi, başka illerden itfaiye ekiplerinin gönderilmesi, hayvanlarını kaybeden köylülere hayvan gönderilmesi) **(2 puan)**; bu dayanışmanın yangından etkilenenlerin yeniden ayağa kalkmasına ve milletin birbirine güveninin artmasına katkısını belirtme **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

4.1. Yardımlaşma ve fedakârlık.

4.2. Aynı vatanı paylaşan, ortak bir tarihe ve değerlere sahip insanlar zor bir günde birbirini yalnız bırakmamıştır. Örneğin İstanbul, Ankara, İzmir, Konya ve Denizli'den itfaiye ekipleri kilometrelerce yol gidip yangın söndürme çalışmalarına katılmıştır. Bu dayanışma yangından etkilenen insanların yeniden ayağa kalkmasını kolaylaştırmış, milletimizin birbirine olan güvenini ve birlik duygusunu güçlendirmiştir.

Yanlış cevap: Millî değer yerine kurum, araç ya da olay adı yazmak (ör. "itfaiye", "traktör", "orman yangını"); bilgi kartını yorum yapmadan yalnızca tekrar etmek; felaketlerin toplumsal birliği zayıflattığını söylemek ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(4 puan)**: Ortak nokta: ikisi de sorunun akşam ve gece saatlerinde sahanın kullanılmasıyla ilgili olduğunu belirtmektedir **(2 puan)**. "İkisi de mahallede kendi ihtiyacının (dinlenme, spor yapma) karşılanmasını istemektedir." gibi ortak durumu doğru belirten yakın cevaplar da kabul edilir. Ayıran nokta: Nuri Bey sorunu gürültü ve dinlenme hakkı açısından görürken Berkay sorunu gençlerin spor yapabileceği başka alan ve zaman olmaması açısından görmektedir **(2 puan)**.
- 5.2 **(6 puan)**: Her öneri 3 puandır: uygulanabilir ve sorunu azaltan bir öneri **(2 puan)**, önerinin hangi kişilerin görüşünü dikkate aldığının belirtilmesi **(1 puan)**. Örnek öneriler: sahanın çevresine yüksek tel örgü çekilmesi ve oyun alanının sahadan ayrılması (Gül Hanım, Sinan Bey); saha ışıklarının hafta içi saat 22.00'de kendiliğinden kapanması ve oyun saatlerinin sahaya asılması (Nuri Bey, Sinan Bey); yakındaki okul bahçesinin ya da spor salonunun akşamları ve hafta sonları gençlere açılması (Berkay, Nuri Bey); sahayı kullanmak için sıra listesi hazırlanması (Berkay, Sinan Bey).
- 5.3 **(5 puan)**: Berkay'ın kaygısını anlayıp kabul etme **(1 puan)**; öneride bu kaygıyı gideren bir düzenleme yapma, ör. saha hafta içi saat 22.00'de kapanırken hafta sonları ve okul tatillerinde gündüz saatlerinin gençlere ayrılması, okul spor salonunun akşamları açılması **(2 puan)**; önerinin herkese, Berkay'a da yarar sağlayacağını gerekçelendirerek savunma, ör. gençlerin komşularla tartışmadan rahatça oynayabilmesi, küçük çocukların güvenliğinin ve komşuların dinlenme hakkının da korunması **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap:

5.1. Nuri Bey de Berkay da sorunun akşam ve gece saatlerinde sahanın kullanılmasından kaynaklandığını belirtmektedir. Ancak Nuri Bey sorunu gürültü yüzünden dinlenememek olarak görürken Berkay, gençlerin akşamdan başka spor yapabileceği bir zaman ve yer olmadığını düşünmektedir.

5.2. Birinci öneri: Sahanın çevresine yüksek tel örgü çekilmeli ve oyun alanı ile saha arasına çit yapılmalıdır. Bu öneride Gül Hanım'ın ve Sinan Bey'in görüşlerini dikkate aldım. İkinci öneri: Saha ışıkları hafta içi saat 22.00'de kendiliğinden kapanmalı, oyun saatleri sahanın girişine asılmalıdır. Bu öneride Nuri Bey'in ve Sinan Bey'in görüşlerini dikkate aldım.

5.3. Berkay'ın kaygısı haklıdır; çünkü gençlerin de spor yapma ihtiyacı vardır. Bu nedenle hafta içi saha 22.00'de kapanırken cumartesi ve pazar günleri sabahtan akşama kadar gençlere ayrılabilir; ayrıca muhtarlık, okul spor salonunun akşamları gençlere açılması için okulla görüşebilir. Böylece gençler komşularla tartışmadan istedikleri kadar spor yapar, Nuri Bey dinlenebilir, küçük çocuklar da güvende olur. Bu düzenleme parkı kullanan herkesin hakkını korur.

Yanlış cevap: İki kişinin görüşünü aynı ya da tamamen ilgisiz göstermek; "Basketbol sahası kaldırılsın." gibi tek bir tarafı yok sayan öneriler yazmak; Berkay'ın kaygısını dikkate almadan yalnızca "Bu öneri doğrudur." demek ilgili bölümden puan almaz. Kimin görüşünü dikkate aldığı belirtilmeyen öneriler en fazla 2 puan alır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(3 puan)**: Diyagramdaki A, B ve C bölümlerinden farklı, soruna yol açabilecek bir neden yazma **(2 puan)** ve bu nedene uygun bir başlık verme **(1 puan)**. Örnekler: "Bilgi eksikliği: Sobalar yanlış yakılıyor."; "Yeşil alan: Mahallede ağaç ve park az."; "Bakım: Bacalar ve sobalar düzenli temizletilmiyor."; "Atık yakma: Bazı kişiler sobada çöp ve plastik yakıyor."; "Yalıtım: Evler yalıtımsız olduğu için çok yakıt yakılıyor."; "Sanayi: Yakındaki fabrikaların bacalarından duman çıkıyor."
- 6.2 **(6 puan)**: Değerlendirilen her öneri 3 puandır: uygulanabilirlik yönünden gerekçeli değerlendirme **(1 puan)**, kalıcılık yönünden gerekçeli değerlendirme **(2 puan)**. Kabul edilen değerlendirmeler: Denetim: belediye ekiplerinin düzenli çalışmasını gerektirdiği için uygulaması emek ister; kalitesiz kömür satışı durursa duman uzun süre azalır, ancak denetim gevşerse sorun geri dönebilir. Otobüs seferi: belediye kısa sürede uygulayabilir ama masraflıdır; insanlar alışkanlıklarını değiştirirse kalıcı olur, ancak dumanın asıl kaynağı ısınma olduğu için sorunu tek başına çözmez. Bilgilendirme: az masrafla ve kolayca yapılabilir; sobayı doğru yakma alışkanlığı kazanılırsa duman uzun süre azalır, ancak kalitesiz kömür kullanılmaya devam ederse etkisi sınırlı kalır.
- 6.3 **(6 puan)**: En az iki farklı görüşü birleştiren bir öneri **(2 puan)**; önerinin uygulanabilir ve kalıcı olması **(2 puan)**; öneriyi gerekçeleriyle savunma, ör. önerinin farklı tarafların kaygılarını karşıladığını ve herkese yarar sağlayacağını belirtme **(2 puan)**. Konuşma metninin bir hitapla başlaması beklenir ancak puanlamada içerik esas alınır.

Örnek doğru cevap:

6.1. Bilgi eksikliği: Mahallede birçok kişi sobayı doğru yakmayı bilmiyor.

6.2. Bilgilendirme toplantıları az masrafla ve kolayca yapılabilir; muhtarlık ve okul birkaç hafta içinde düzenleyebilir. Sobayı doğru yakmayı öğrenen aileler bu alışkanlığı yıllarca sürdürür, bu yüzden kalıcıdır; ancak kalitesiz kömür yakılmaya devam ederse duman tam olarak bitmez. Kömür denetimi ise belediye ekiplerinin her kış düzenli çalışmasını gerektirdiği için uygulaması daha zordur. Denetim sürdükçe kalitesiz kömür satılamaz ve duman uzun süre azalır, fakat denetim gevşerse sorun yeniden başlar.

6.3. Sayın Muhtarım, değerli mahalle sakinleri; temiz hava hepimizin hakkıdır. Önerimiz şudur: Belediye kalitesiz kömür satan yerleri her kış düzenli olarak denetlesin. Biz öğrenciler de okulda ve muhtarlıkta, sobanın doğru yakılması hakkında hazırladığımız broşürleri komşularımıza dağıtalım. Bu öneri iki görüşü birleştirir: Denetim kötü kömürün mahalleye girmesini engeller, bilgilendirme ise iyi kömürün bile doğru yakılmasını sağlar. Böylece hem sağlığımız korunur hem de mahallemizin havası kalıcı olarak temizlenir.

Yanlış cevap: D bölümüne A, B ya da C bölümündeki nedeni tekrar yazmak ya da soruna yol açmayan bir neden yazmak (ör. "Okulların kışın açık olması"); önerileri gerekçe göstermeden "iyi" ya da "kötü" diye nitelemek ilgili bölümden puan almaz. 6.3'te yalnızca tek bir görüşü savunup diğerlerini dikkate almayan cevaplar görüşleri birleştirme ölçütünden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

7. Doğru cevap:

- 7.1 **(4 puan)**: Sorun: uzun yolculukta yorulmak, özellikle öndeki kuşun havayı yardığı için çok güç harcaması **(2 puan)**. Davranış: V biçiminde uçarak arkadakilerin daha az güç harcaması ve en yorucu olan öndeki yerin sırayla paylaşılması, yani yükün eşit bölüşülmesi **(2 puan)**. Yalnızca "V biçiminde uçarlar." yazıp sıra değiştirmeyi belirtmeyen cevaplar bu bölümden 1 puan alır.
- 7.2 **(6 puan)**: Birlikte hareket etmeye ve görev paylaşımına dayanan uygulanabilir bir öneri **(3 puan)**, ör. apartmandaki her ailenin sırayla bir haftalık temizlik görevini üstlendiği bir çizelge hazırlanması, apartman toplantısında görev listesi oluşturulması, temizlik için ortak para toplanarak bir görevli tutulması. Komşunun görüşüne karşı önerinin savunulması **(3 puan)**: ortak alanları herkes kullandığı için temizliğinin de herkesin sorumluluğu olduğunu, görev paylaşılınca kimseye fazla yük düşmediğini, temiz ortak alanların herkesin sağlığına ve huzuruna katkı sağladığını, iş birliğinin komşuluk bağlarını güçlendirdiğini gerekçe olarak gösterme.

Örnek doğru cevap:

7.1. Uzun göç yolculuğunda kuşlar çok yorulur; en öndeki kuş havayı yardığı için en çok güç harcar. Kelaynaklar V biçiminde uçarak arkadaki kuşların daha az yorulmasını sağlar. Öndeki yorucu yeri sırayla üstlendikleri için hiçbir kuş uzun süre en ağır işi yapmaz.

7.2. Kelaynakların öndeki yeri sırayla paylaşması gibi biz de temizlik işini paylaşabiliriz. Apartman toplantısında bir çizelge hazırlanır ve her aile sırayla bir hafta merdivenlerin ve bahçenin temizliğini üstlenir. Komşuma şöyle cevap veririm: Merdivenleri ve bahçeyi hepimiz kullanıyoruz, bu yüzden temiz tutmak da hepimizin görevidir. İş paylaşılınca kimseye fazla yük düşmez; ortak alanlar temiz olunca hem sağlığımız korunur hem de komşuluk ilişkilerimiz güçlenir.

Yanlış cevap: Kelaynakların "göç etmekten vazgeçtiğini" ya da "yolculuğu tek başına yaptığını" yazmak; ortak hareket içermeyen öneriler yazmak (ör. "Temizliği yapan iki aile devam etsin."); komşunun görüşüne hiçbir gerekçe göstermeden yalnızca "Yanlış düşünüyorsunuz." demek ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

8. Doğru cevap:

- 8.1 **(6 puan)**: Her doğru ad 1 puandır: 1 Yunanistan, 2 Gürcistan, 3 Ermenistan, 4 Azerbaycan (Nahçıvan), 5 Irak, 6 Suriye. 4 için yalnızca "Azerbaycan" ya da yalnızca "Nahçıvan" yazılması da kabul edilir.
- 8.2 **(4 puan)**: Göreceli konum özelliğini belirtme **(2 puan)**: ülkemizin hem Avrupa (Yunanistan, Bulgaristan) hem Asya ülkelerine komşu olması; doğal gaz ve petrol bakımından zengin bölgeler (Hazar Denizi çevresi, Azerbaycan, İran, Irak) ile enerjiye ihtiyaç duyan Avrupa ülkeleri arasında bulunması. Bu özelliğin sağladığı üstünlüğü açıklama **(2 puan)**: enerji kaynaklarının Avrupa'ya taşınmasında bağlantı (geçiş) ülkesi olması; boru hatlarının ülkemizin enerji ihtiyacını karşılamaya ve ekonomisine katkı sağlaması; komşularla ticaretin ve ulaşımın gelişmesi; ülkemizin uluslararası ilişkilerdeki öneminin (jeopolitik öneminin) artması.

Örnek doğru cevap:

8.1. 1 Yunanistan, 2 Gürcistan, 3 Ermenistan, 4 Azerbaycan (Nahçıvan), 5 Irak, 6 Suriye.

8.2. Ülkemiz bir yandan doğal gaz ve petrol bakımından zengin Azerbaycan, İran ve Irak'a, öbür yandan Avrupa ülkeleri olan Yunanistan ve Bulgaristan'a komşudur. Bu nedenle Hazar Denizi çevresinden çıkarılan doğal gaz, TANAP gibi boru hatlarıyla ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşınır. Ülkemiz enerji yollarının geçtiği bir köprü olduğu için hem ekonomik kazanç sağlar hem de dünyadaki önemi artar.

Yanlış cevap: Komşuların yerlerini karıştırmak (ör. 2 için "Ermenistan", 5 için "Suriye" yazmak); ülke adı yerine şehir adı yazmak (ör. 1 için "Atina", 5 için "Musul"); konumla ilgisi olmayan üstünlükler yazmak (ör. "Ülkemizin nüfusu gençtir.") ilgili bölümden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.